

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРАВА, ЕКОНОМІКИ
ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО КРУГЛОГО СТОЛУ
НА ТЕМУ:

**«30 РОКІВ
ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ –
ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ
КРАЇН: ДОСЯГНЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ
ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ»**

19 лютого 2021 року

Одеса
2021

УДК 339.923(438+439+437.6+437.3):330.34(477)(063)

Т 60

Ведучі круглого столу:

Деркач Тетяна Вадимівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Міжнародного гуманітарного університету.

Коваленко Микола Павлович – доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри менеджменту Міжнародного гуманітарного університету.

Т 60 «30 років Вишеградської четвірки – економічна оцінка розвитку країн: досягнення, перспективи та уроки для України»: Збірник матеріалів круглого столу кафедри менеджменту та Інституту права, економіки та міжнародних відносин, присвячений 30-річчю Вишеградської четвірки / під ред. д.е.н., проф. Т. В. Деркач, д. ф.-м. н., проф. М. П. Коваленко. – Одеса, 2021. – 104 с.

ISBN 978-966-992-476-6

Збірник містить матеріали круглого столу «30 років Вишеградської четвірки – економічна оцінка розвитку країн: досягнення, перспективи та уроки для України», організованого 19 лютого 2021 р. кафедрою менеджменту та Інститутом права, економіки та міжнародних відносин, присвяченого 30-річчю Вишеградської четвірки.

У збірнику представлені доповіді учасників в межах зазначених тематичних напрямів для обговорення. Матеріали даного збірника адресовані насамперед студентам і викладачам економічних спеціальностей, вони можуть бути корисні при читанні навчальних курсів для бакалаврів і магістрантів, а також в наукових дослідженнях аспірантів і докторантів, що спеціалізуються в питаннях світової економіки. У той же час матеріали можуть бути цікавими широкому колу фахівців інших гуманітарних дисциплін.

339.923(438+439+437.6+437.3):330.34(477)(063)

ISBN 978-966-992-476-6

© Міжнародний гуманітарний університет, 2021

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	7
ДОПОВІДІ ПЕРШОЇ СЕКЦІЇ	
<i>Савельєв Є.В., Куриляк В.Є.</i> Розвиток інтеграції України і Вишеградської четвірки у контексті індустрії 4.0 і Східного партнерства	9
<i>Якубовський С.О.</i> Вплив пандемії COVID-19 на фінансово-економічні показники країн Вишеградської групи у 2020 році	16
<i>Лищинський І.О.</i> Участь країн Вишеградської групи у політиці територіальної когезії ЄС	19
<i>Лизун М.В.</i> Монетарна інтеграція країн Вишеградської четвірки: досвід та перспективи для України	24
<i>Sadchenko Elena, Anderson Nina</i> Modern Migration Policy of Visegrad Countries: Problems and Risks	30
<i>Деркач Т.В., Чайка Н.І.</i> Динаміка руху іноземних інвестицій країн Вишеградської групи	35
<i>Коренюк П.І.</i> Інвестиційна привабливість підприємств національного продовольчого комплексу в контексті інтеграції в економіку країн Вишеградської четвірки	39
<i>Палінчак М.М., Стебляк Д.М.</i> Особливості співробітництва між Україною та Вишеградською групою	45
<i>Войнова Є.І.</i> Конкурентоспроможність країн Вишеградської групи на світовому ринку фінансових послуг	49
ДОПОВІДІ ДРУГОЇ СЕКЦІЇ	
<i>Коваленко М.П., Коваленко О.П.</i> Вишеградська група та Україна: порівняння за факторами економічної складності та культурних вимірів	53
<i>Головченко О.М., Головченко М.Ф.</i> Безробіття в Україні та країнах Вишеградської групи: сучасний стан, порівняльний аналіз та шляхи подолання	60
<i>Бахчиванжи Л.А.</i> Стан та перспективи розвитку співробітництва в аграрному секторі країн Вишеградської четвірки	66
<i>Рассаднікова С.І.</i> Тенденції розвитку інвестиційних процесів та прямих іноземних інвестицій в країнах Вишеградської четвірки в умовах нестійкості світової економіки	71

Головченко О.М.
*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет
ORCIDID: 0000-0002-4404-5214*

Головченко М.Ф.
*кандидат юридичних наук,
головний спеціаліст організаційного відділу
Управління «Одеська міжрегіональна
ресурсно-комунікаційна платформа»
Координаційного центру з надання правової допомоги (м. Одеса)
ORCIDID: 0000-0002-0403-0915*

Golovchenko Olena
*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Economics
and International Economic Relations,
International Humanitarian University
ORCIDID: 0000-0002-4404-5214*

Golovchenko Mykola
*Odessa Interregional Resource
and Communication Platform Department
Coordination Center for Legal Aid
ORCIDID: 0000-0002-0403-0915*

**БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ
ТА КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ**

**UNEMPLOYMENT IN UKRAINE
AND THE COUNTRIES OF VISEGRAD GROUP:
CURRENT STATE, COMPARATIVE ANALYSIS
AND WAYS OF OVERCOMING**

Безробіття сьогодні є однією з основних проблем, яка гальмує економічний розвиток будь-якої країни. Рівень безробіття впливає на економічне зростання, соціальну напруженість в суспільстві і рівень життя громадян. Ситуація з безробіттям посилюється пандемією коронавірусу і карантинном, які викликали небачену за останнє сторіччя економічну кризу не тільки в Україні але й в усьому світі. Порівняльний аналіз безробіття, яке викликане

пандемією коронавірусу в Україні та в країнах Вишеградської четвірки дозволить оцінити ситуацію більш широко і виробити рекомендації, які дозволять мінімізувати важкі наслідки цього соціально-економічного явища. Вишеградська група є об'єднанням чотирьох центральноєвропейських держав: Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини. З географічної і стратегічної точки зору розташування країн Вишеградської четвірки має важливе значення для України. Польща, Угорщина, Чехія і Словаччина історично є сусідніми з Україною країнами. Вишеградська четвірка має позитивний досвід інтеграції в європейське співтовариство, в налагодженні політичного і економічного співробітництва між собою, а також у вирішенні спірних питань. Поліпшення відносин української держави з вищевказаними країнами є важливим напрямом зовнішньої політики.

Безробіття вважається, з одного боку, важливим стимулятором працюючого населення, а з іншого – великим суспільним злом. Усі економічно розвинуті країни прикладають багато зусиль для подолання безробіття, але жодній з них ще не вдалося ліквідувати його повністю.

У таблиці 1 наведено динаміку показника рівня безробіття в Україні в 2020 р. [2]

Таблиця 1
Динаміка показника рівня безробіття в Україні в 2020 р. [2]

2020	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних
I кв.	41830,6	17329,9	15781,3	1548,6	8,9%	349,4
II кв.	41762,1	16992,1	15362,0	1630,1	9,6%	517,7
III кв.	41703,3	16949,8	15306,8	1643,0	9,7%	433,4

У порівнянні з показником 2019 р. (8,8%) рівень безробіття в 2020 році збільшився на 1,1% [2]. Міжнародна організація праці представила невтішні дані: пандемія коронавірусу може спричинити гірші наслідки для світового ринку праці, ніж фінансова криза 2008–2009 років. За прогнозами карантинні

обмеження призведуть до скорочення 25 мільйонів робочих місць у світі. Водночас як у період фінансової кризи 2008–2009 років безробітних у світі побільшало на 22 мільйони осіб [3]. Розглянемо ситуацію з безробіттям в країнах Вишеградської четвірки та заходи, до яких вдаються уряди цих країн щодо подолання безробіття (таблиця 2) [5].

Аналіз стану безробіття в країнах Вишеградської четвірки дозволяє зробити наступні висновки. Рівень безробіття в Угорщині впав до 4,2% в грудні 2020 року. Причому, максимальний рівень сягав 11,8%, а мінімальний – 3,3% [1]. У Польщі в умовах пандемії безробіття зросло, але не настільки як прогнозували. Безробіття збільшилася з 5,4% в березні 2020 року до 6,1% в червні. З тих пір і до листопада цей показник залишається незмінним.

Таблиця 2

Рівень безробіття в Україні та країнах Вишеградської четвірки

Країна	Рівень безробіття (останній показник)	Рівень безробіття (попередній показник)	Рік, місяць
Україна	9,7	8,9	2020-09
Словаччина	7,6	7,4	2020-12
Польща	6,2	6,1	2020-12
Чехія	4,3	4	2021-01
Угорщина	4,2	4,4	2020-12

Джерело: [5]

Згідно з даними Польського економічного інституту, під кінець березня 2021 року безробіття в країні складе 6,5–7%, а на рівень 5,3% воно повернеться лише в кінці 2022 року. Більш негативні прогнози наводять аналітики конфедерації роботодавців LEWIATAN. Вони запевняють, що протягом 2021 роки ступінь безробіття в Польщі зросте до 7,3–7,5%. Причинами цього є непередбачуваність перебігу пандемії, несподівані обмеження роботи бізнесу з боку влади, невисокий рівень інвестицій, менше бюджетної допомоги держави через вичерпання ресурсів. Дані свідчать про те, що кожна наступна хвиля пандемії має менший вплив на ринок праці. Хоча динаміка відкриття нових робочих місць таки зменшується [1].

У Чехії безробіття збільшиться на 1,3 п.п. і складе 4,0% зі збереженням тенденції зростання. У 2021 році воно досягне 4,3%, але все одно залишиться на значно нижчому рівні, ніж в більшості європейських країн [4].

У Словаччині чисельність зайнятих за підсумками поточного року скоротиться на 75–130 тис. чоловік [4]. У разі їх перетікання в категорію безробітних, показник безробіття злетить до рівня п'ятирічної давності і може перевищити 10% економічно активного населення. Це зведе нанівець прикладені урядом в останні роки зусилля по нормалізації словацького ринку праці. Уряди країн намагаються регулювати ситуацію і мінімізувати економічні втрати. Однак наслідки заходів, які вони є важко прорахувється, оскільки держави не мали подібного досвіду в минулому.

У Чехії уряд приділив основну увагу підтримці підприємців та забезпечення зайнятості. Підприємцям було виділено 59 млн. євро у вигляді безвідсоткових кредитів, однак ця сума була вичерпана в перші ж дні. Також вони були звільнені від сплати частини внесків, включаючи внески на соціальне страхування терміном на 6 місяців і обов'язкове медичне страхування. Були скасовані штрафи за недотримання термінів по сплаті податків, стало можливим відстрочити орендні платежі. В даний час розглядаються і інші заходи щодо полегшення діяльності компаній, що включають, наприклад, ряд податкових пільг для фізичних і юридичних осіб. Для Чеського національного банку була знята частина обмежень на проведення операцій на відкритому ринку. З метою збереження зайнятості держава виділила 3,7 млрд. євро прямої підтримки і 33,1 млрд. євро в формі гарантій. Також була прийнята спеціальна програма по компенсації роботодавцям витрат на заробітну плату працівників при дотриманні певних умов. Для самозайнятих і окремо для самозайнятих з дітьми були засновані спеціальні виплати. Дії словацького уряду, також спрямовані на підтримку ринку праці та економіки в цілому і включають схожі заходи [4].

Аналіз заходів, які вживають уряди країн Вишеградської групи, дозволяє виділити стратегії, що впливають на зниження рівня безробіття незалежно від її типу. Тут слід виділити три основні напрями діяльності, а також визначити відповідальних за розвиток

кожного напрямку і функції, які в рамках цього напрямку будуть виконуватися.

Перший напрямок – це надання доступу до наявної інформації про можливості працевлаштування та систематизація даної інформації; другий напрямок – формування необхідних навичок у претендентів на робочі місця; і третій – створення нових робочих місць. Зрозуміло, що деякі дії в рамках виділених напрямків може взяти на себе держава, деякі – та ж держава повинна делегувати певним структурам, природно, залишаючи за собою право контролю за діями цих структур, а деякі дії під силу тільки приватному бізнесу.

Наприклад, дії, які може взяти на себе держава, за допомогою тієї ж державної служби зайнятості як централізованої системи державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством соціальної політики України, це: створення умов для зростання самозайнятості; реалізація програм підтримки працевлаштування молоді; збільшення кількості спеціальних центрів зайнятості, де кожен матиме змогу пройти курси перенавчання або підвищення кваліфікації; забезпечення доступу до бази даних вакансій, своєчасне оновлення бази даних та підвищення якості вакансій; збільшення можливостей для самостійного пошуку вакансій для осіб працездатного віку; посилення взаємодії та координації роботи державних та приватних служб зайнятості; організація стажування незайнятих на підприємстві; бронювання робочих місць на діючих підприємствах; надання субсидій випускникам курсів перекваліфікації.

Знову таки в рамках компетенції держави доручити науковим установам НАН України наукові дослідження за наступними напрямками: моніторинг ринку праці з метою дослідження відповідності фахівців, яких випускають заклади вищої освіти потребам ринку праці; дослідження ступеня сформованості ключових компетенцій у фахівців, які вони набувають в процесі навчання в закладах вищої освіти; розвиток прогресивних технологій, що можуть забезпечити підвищення якості праці.

Закладам вищої та професійної освіти в рамках підготовки майбутніх фахівців зробити акцент на: приведення у відповідність ключових компетенцій майбутніх фахівців потребам ринку праці;

здійснення підготовки фахівців за тими спеціальностями, які користуються попитом в Україні; розвиток професійної технічної освіти. Підприємницькі структури за підтримки держави можуть збільшити кількість робочих місць по регіонах України. Усі пропоновані заходи повинні бути об'єднані в рамках комплексної державної програми по боротьбі з безробіттям на основі продуманої концепції, яка буде спиратися на всебічне дослідження даної проблеми. Тільки в цьому випадку на державному рівні може бути створена ефективна система боротьби з безробіттям, яка буде підкріплена відповідною правовою базою дозволить врегулювати проблему безробіття і мінімізувати його негативні наслідки для економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Международная безопасность и евроинтеграция. Европейская правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2020/05/20/7110153/> (дата звернення 12.02.2021).
2. Рівень безробіття в Україні. Мінфін. Індекси URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення 11.02.2021).
3. Філіпчук Л., Ломоносова Н. Коронавірус і дистанційна робота: що зробила держава. Аналітичний центр SEDOS.25 вересня 2020 р. URL: <https://www.cedos.org.ua/uk/articles/koronavirus-i-dystantsiina-robota-shcho-zrobyla-derzhava> (дата звернення 10.02.2021).
4. Экономика Чехии и Словакии в условиях коронавируса URL: <https://www.imemo.ru/publications/relevant-comments/text/ekonomiki-chehii-i-slovakii-v-usloviyah-koronavirusa> (дата звернення 11.02.2021).
5. Trading economics. Уровень безработицы: список стран URL: <https://ru.tradingeconomics.com/country-list/unemployment-rate?co> (дата звернення 11.02.2021).